కొమరయ్య

1982 నాటి బొంబాయి జౌళి కార్మికుల చారిత్రాత్మక సమ్మె -గుణపాఠాలు

1982 సం॥లో 8 నెలలపాటు సాగిన బొంబాయి జౌళి మిల్లు కార్మికుల సమ్మె, భారతదేశ చరిత్రలో అతిపెద్దదైన, సుదీర్ఘకాలంపాటు జరిగిన సమ్మె. ఈ సమ్మెను పాలకులు, పాలకవర్గాలు, మిల్లు యజమానులు, వ్యవస్థీకృత కేంద్ర ట్రేడ్ యూనియన్ల సహకారంతో అధికారంలోనున్న పాలకవర్గ పార్టీ ప్రభుత్వం, ఘోరంగా ఓడించింది. బొంబాయి జౌళి మిల్లు కార్మికుల సమ్మె పట్ల వ్యవస్థీకృత కేంద్ర వామపక్ష ట్రేడ్ యూనియన్ల పాత్ర, వారి దృక్పథము, మహారాష్ట్రలోను, కేంద్రంలోనూ అధికారంలో నున్న పాలకపార్టీ అయిన కాంగ్రెస్(ఐ)కు అనుబంధంగా నున్న కేంద్ర ట్రేడ్ యూనియన్ ఐఎన్‌టియుసికి ఏవిధంగా భిన్నంగా లేదు. భారత కార్మికోద్యమంపై ఈ సమ్మె దీర్ఘకాల ప్రభావాన్ని కలగించటంతోపాటు కార్మికవర్గ ఉద్యమానికి ప్రాధాన్యత కలిగినదిగా వుంది. భారత కార్మికోద్యమాన్ని ఒక నిజమైన, అవసరమైన తీరులో రూపొందించటానికి ఈ సమ్మ నుండి అనేక గుణపాఠాలను తీసుకోవచ్చు.

బొంబాయి జౌళి మిల్లు కార్మికులకు సమరశీలమైన, ఇంకా రాజకీయ సమరశీలమైన పోరాటాలను నిర్వహించిన మహత్తరమైన గత చరిత్ర వుంది. బొంబాయి జౌళి కార్మికులు, భారత శ్రామికోద్యమానికి అగ్రగామిగా ఒక సందర్భంలో గుర్తింపు పొందారు. తొట్టతొలి రోజుల్లో అత్యంత సమరశీల రూపాలతో బొంబాయి జౌళి కార్మికులు భారతదేశంలో నిర్మాణయుతమైన శ్రామికులుగా వున్నారు. బ్రిటిష్ పాలకులు మోపిన దేశద్రోహం కేసులో 1908 సం॥లో లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలక్‌కు ఆరు సం॥ల కఠిన కారాగార శిక్ష విధించటాన్ని నిరసిస్తూ బొంబాయి జౌళి కార్మికులు ఐక్యంగా ఉద్యమించారు. ఆరు రోజులపాటు బొంబాయిలోని మిల్లులన్నీ మూతబడ్డాయి. ఈ తిరుగుబాటు గురించి వార్తలను విన్న లెనిన్, "భారత కార్మికవర్గం వర్గచైతన్యంతో రాజకీయ ప్రజాపోరాటాలు నిర్వహించేందుకు తగిన పరిపక్వతను ఈ పాటికే పొందింది..." అని రాశారు.

ఆనాటి నుండి మొదలుకొని, బొంబాయి జౌళి మిల్లు కార్మికులు మెరుగైన తమ జీవన పరిస్థితుల కోసం, ప్రాథమిక హక్కుల కోసం, న్యాయమైన అవకాశాల కోసం పోరాడుతూనే వున్నారు.

1947లో అధికార మార్పిడి తదనంతరం కూడా, కార్మికుల జీవన పనిపరిస్థితులు మెరుగుకాకపోవడంతో, తమ ఆర్థిక డిమాండ్లతో మాత్రమేకాక, రోజురోజుకీ దిగజారుతున్న తమ జీవన-పని పరిస్థితులలో మెరుగు కోసం, వాటిని సాధించుకు నేందుకు సమ్మెలు చేయటం మినహా వారికి మరో గత్యంతరం లేకపోయింది.

"మిల్లులో పరిస్థితులు చాలా నాసిగా వున్నాయి-బీటలు వారిన భవనాలు, కాంతిహీనమైన పని ప్రదేశాలు, మురికిగోడలు, మొదలుగా సదుపాయాలన్నీ శిధిలావస్థలోనున్నాయి. పాతకాలపు యంత్రసామాగ్రితోనున్న అత్యధిక మిల్లులను పారిశ్రామిక మురికివాడలుగా మాత్రమే వర్ణించగలం... మిల్లుల నిర్వహణ, యంత్రాలు అన్నీ దాదాపు అవసానదశ స్థితిలో నిర్వహించబడు తున్నాయి" అని 1975 నాటి ప్రపంచబ్యాంకు నివేదిక చెబుతోంది.

1982 నాటికి కార్మికుల స్థితిగతులు మరింత దిగజారాయి. ఈ దశాబ్దంలో పనిభారం క్రమంగా పెరిగింది. 1980 నాటికి గడిచిన 2 దశాబ్దాల కాలంలో మిల్లుల ఆధునీకరణ, యాంత్రీకర ణలు-16 శాతం కార్మికుల సంఖ్యను కుదించటానికేగాక, యంత్రాల వేగాన్ని పెంచటం ద్వారా కార్మికుల పనిభారాన్ని పెంచేందుకు కూడా కారణమయ్యాయి. మిల్లుల ఆధునీకరణకు ముందు దశలో, ఒక్కో కార్మికుడు నాలుగు మగ్గాలను నిర్వహిస్తూ వుండేవారు. అయితే ఆధునీకరణ తర్వాత ప్రతి జౌళి కార్మికుడు నిర్వహించాల్సిన మగ్గాల సంఖ్య 16 లేదా 22కు పెరిగింది. పనిలో ఈ విధమైన భారీ పెరుగుదల, అత్యంత వత్తిడిని, నిస్సత్తువను పెంచి పని ప్రదేశాల్లో కార్మికుల ప్రమాదాలను మరిన్ని పెంచటంతోపాటు, కార్మికుల ఆరోగ్యం మరింత దిగజారి పోయేందుకు, కార్మికులు అత్యధిక శాతంలో గైర్హాజరుకావటానికి కూడా ఇది దోవతీసింది.

అయితే ఇంతటి ప్రమాదకరమైన, వత్తిడితో కూడిన పరిస్థితులలో కార్మికులచే కష్టభరితమైన శ్రమ చేయిస్తున్నప్పటికీ, వేతనాలు దానికనుగుణంగా ఏమాత్రం లేవు. ఈ ప్రాంతంలోని ఇతర పరిశ్రమలలో పనిచేస్తున్న కార్మికుల వేతనాలలో పోల్చినపుడు కూడా జౌళి కార్మికుల వేతనాలు సాపేక్షంగా తక్కువగా వున్నాయి. ఈ వేతనాలతో కార్మికులు కనీస సంతృప్త స్థాయి జీవనాన్ని కూడా గడపగల పరిస్థితి లేదు.

పైగా, ఈ మిల్లులలో పనిచేసే 2.3 లక్షల మందికి పైగా కార్మికులలో లక్షమందికి పైగా కార్మికులు 'బదిలీ' కార్మికులుగా వున్నారు. వీరిలో అత్యధికులకు సాధారణంగా నెలలో 5 నుండి 10 రోజులలో మాత్రమే పని దొరుకుతుంది. ఏవిధమైన గ్యారంటీ

లేకుండానే పని దొరుకుతుందో లేదో అని ప్రతిరోజూ వారు పని కోసం ఆశతో మిల్లులవద్దకు వెళ్తారు. 'బదిలీ' కార్మికులు ఎప్పటికీ పర్మినెంటు కార్మికులు కాలేరు. ఒక పద్ధతి ప్రకారం వారి పనిదినాలలో అంతరాయాలు కల్పిస్తూ, నిరంతరాయంగా 240 రోజుల సర్వీసును పూర్తిచేస్తే అనేక సదుపాయాలకు వారు అర్హులవుతారు కనుక ఆవిధంగా వారు పూర్తిచేయకుండా నిరోధిస్తారు.

జౌళి మిల్లు కార్మికుల జీవన పరిస్థితులు, 20వ శతాబ్దపు రెండో అర్ధభాగంలో కూడా శోచనీయంగా వున్నాయి. అత్యధిక కార్మికులు మురికిగా వుండే సత్రాలలో 10 అడుగుల పొడవు, 10 అడుగుల వెడల్పు వుండే ఒక్కో గదిలో 15 నుండి 30 మంది నివసించేవారు. ఒక గదిలోని పడకలను రొటేషన్ పద్ధతుల్లో వివిధ షిఫ్టులలో పనిచేసే కార్మికులు 60 నుండి 80 మందికి ఉపయోగించేవారు. శిధిలమైన సత్రాలలో, మురికి తాండవించే ఇరుకు సందులలో, దాదాపు ఎప్పుడూ తగినంత నీటి సరఫరా వుండని కామన్ లెట్రిన్‌లను ఉపయోగించుకుంటూ వారు జీవించేవారు. వారు నివసించే సత్రాల బయట రహదార్లు మురుగునీటితో తేమగా వుండి దుర్భరంగా వుండేవి.

కార్మికుల ఈ దుర్భరమైన జీవన-పని పరిస్థితులు, వారి దుస్థితి అనివార్యంగా 1982లో వారు సమ్మె బాట చేపట్టేందుకు కారణమైంది. ఈ సమ్మె 1982 జనవరిలో ప్రారంభమైంది. 'మహారాష్ట్ర గిర్ని కామ్‌గార్ యూనియన్' (ఎమ్‌జికెయు) బ్యానర్ క్రింద 60 మిల్లులకు చెందిన 2,30,000 మంది కార్మికులు సమ్మెలో పాల్గొన్నారు. పూర్వ కాంగ్రెస్(ఐ)కి చెందిన ఎమ్ఎల్ఏ, ఇంజనీరింగ్ పరిశ్రమలో ఐఎన్‌టియుసి కార్మిక సంఘాల నాయకుడైన డా॥దత్తాసామంత్ దీనికి నాయకత్వం వహించాడు.

1957 వరకు బొంబాయి జౌళి మిల్లు కార్మికులు తమ వీరోచిత పోరాటాల ద్వారా వివిధ పరిశ్రమలలోని ఇతర కార్మికుల కంటే మెరుగైన వేతనాలను, సౌకర్యాలను పొంద గలిగారు. అయితే, ఐన్‌టియుసికి అనుబంధంగా వున్న, గుర్తింపు పొందిన యూనియన్ ఆర్ఎమ్ఎమ్ఎస్, కార్మికుల ప్రయోజనాలు సాధించటంలో విఫలమైంది. మిల్లు యాజ మాన్యాలతో చేతులు కలిపి, యాజమాన్యలతో జౌళి కార్మికుల ప్రయోజనాలకు నష్టం చేసే అనేక హానికరమైన ఒప్పందాలపై సంతకాలు చేయటం ద్వారా ఆర్ఎమ్ఎమ్ఎస్ కార్మికులను మోసగించింది. ఇతర పారిశ్రామిక కార్మికులందరితోపాటు జౌళి మిల్లు కార్మికులకు కూడా శాపంలాగా పరిణమించిన, 1946లో ఆమోదం పొందిన బొంబాయి పారిశ్రామిక సంబంధాల చట్టం (బిఐఆర్) దీనికి తోడైంది. ఈ చట్టం చట్టబద్ధ సమ్మెలోకి వెళ్ళటాన్ని కూడా కార్మికులకు అసాధ్యం చేసింది. కార్మికులకు చర్చలలో ప్రాతినిధ్యం వహించే ప్రతినిధిని కూడా ఈ చట్టమే నిర్ణయించట మనేది, పాలక కాంగ్రెస్ పార్టీ సహకారంతో ఆర్ఎమ్ఎమ్ఎస్ గుర్తింపు యూనియన్‌గా రావటానికి దోహదపడింది. కార్మికులు తమ చట్టబద్ధమైన హక్కుల సాధన కోసం మిల్లు యజమానులకు వ్యతిరేకంగా న్యాయమైన పోరాటం సాగించేందుకు కూడా బిఐఆర్ చట్టం కార్మికులకు ఓ స్థిరమైన అడ్డంకిగా తయారైంది. ఆర్ఎమ్ఎమ్ఎస్‌ను సవాల్ చేస్తూ తలెత్తిన కార్మిక సంస్థదేన్నైనా గానీ అణచివేసేందుకు బిఐఆర్ చట్టాన్ని ఒక సాధనంగా వినియోగిస్తూ వచ్చారు.

మరోవైపున ఏఐటియుసి, సిఐటియు వంటి వ్యవస్థీకృత కేంద్ర వామపక్ష ట్రేడ్ యూనియన్లు, ఆర్ఎమ్ఎమ్ఎస్ సాగించే అఘాయిత్యాల నుండి తమను రక్షించాలని, తమ సమస్యలను చేపట్టాలని కోరుకుంటున్న బొంబాయి మిల్లు కార్మికులను కాపాడేందుకు ఎలాంటి చొరవా తీసుకోలేదు. ఆ సమయానికే, ఆ ట్రేడ్ యూనియన్లు చట్టబద్ధ యంత్రాంగాన్ని అనుసరిస్తూ యాజమన్యాలచే బాధ్యతాయుతమైన ట్రేడ్ యూనియన్లుగా, అప్పటికే పరిగణించబడుతూ వున్నాయి.

కార్మికుల దుర్భరమైన జీవన-పని పరిస్థితులకు తోడు, చట్టబద్ధ యంత్రాంగంతో కార్మికులలో పూర్తి నిస్పృహ ఆవరించి వుండటమనేది వారి సమరశీల మానసికస్థితిని పెంపుచేసే ఒక ముఖ్యమైన అంశంగా వుండి, మిల్లు కార్మికులు పోరాట మార్గాన్ని ఎంచుకొని 1982 జనవరి 18 నుండి నిరవధిక సమ్మె చేపట్టారు.

ప్రభుత్వం సమ్మె చేస్తున్న కార్మికులపై తీవ్ర నిర్బంధాన్ని ప్రయోగించింది. 144 మరియు 30 సెక్షన్లు విధించింది. అనేక మంది చురుకైన కార్యకర్తలను అరెస్టు చేసింది. మిల్లు కార్మికులపై క్రూరంగా లాఠీఛార్జీకి పాల్పడింది. అనేకమంది కార్మికులను తప్పుడు కేసులలో ఇరికించింది. 'ఎస్మా' క్రింద సమ్మెకు నాయకత్వం వహిస్తున్న వారిని జైళ్ళలో నిర్బధించింది. సమ్మె చేస్తున్న కార్మికులు నిర్వహించే సమావేశాలపై పోలీసులు దాడులు చేశారు. అనేకమంది కార్మికుల కుటుంబాలను పోలీసులు నిర్బంధించి, వేధించారు. 1974 నాటి అఖిల భారత రైల్వే కార్మికుల సమ్మె సందర్భంగా చేసినట్లే, కార్మికుల ఇంటింటికీ వెళ్ళి పనిలోకి తిరిగి వెళ్ళవలసిందిగా కార్మికులను ఆదేశించారు. సమ్మెలో క్రియాశీలురైన వారిని 'నాసా' చట్టం క్రింద నిర్బంధించారు. ఈ సమ్మెను శాంతిభద్రతల సమస్యగా పరిగణించి అణచివేతకు పాల్పడ్డారు.

ఈ సమ్మెకు వ్యతిరేకంగా మిల్లు యజమానులు మొండివైఖరి తీసుకున్నారు. మిల్లులను మూసివేయటం తమ ప్రయోజనాలకు తగినదిగా వుంటుందని వారు భావించారు. విద్యుత్తు మగ్గాల విభాగానికి వారు తమ ఉత్పత్తిని మళ్ళించారు. 1975 నాటి ప్రపంచ బ్యాంకు నివేదిక ప్రకారం, జౌళి పరిశ్రమ లాభాలలో పరిగణించదగిన భాగం, ఇతర పరిశ్రమలకు మళ్ళించబడింది. సమ్మె సమయంలో బొంబాయిలోని సమ్మిళిత మిల్లుల యజమానుల ఆధ్వర్యంలో అసంఖ్యాక విద్యుత్తు మగ్గాలు స్వంతంగా గానీ, వారి ప్రాపకంతోగానీ ఆవిర్భవించాయి. పైగా, ఒక దృఢమైన వైఖరితో వుండవలసిందిగా కేంద్ర ప్రభుత్వం

మిల్లు యజమానులకు సలహా నిచ్చింది. దీనికి తోడు, కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రత్యేకించి, ఈ సమ్మెకు నాయకత్వం వహిస్తున్న దత్తాసామంత్‌తో చర్చలు జరపవద్దని మిల్లు యజమానులకు నొక్కి చెపుతూ దిశానిర్దేశం చేసింది. ఈ సమ్మెతో, తమ మిల్లులను మూతవేసి, ఆ భూములను అమ్ముకోని, నగరానికి వెలుపల, శ్రమశక్తి, విద్యుత్తు, నీటివసతి, ఇతర మౌలిక సదుపాయాలు చౌకగా లభించే ప్రాంతాలలో ఆధునిక యంత్రాలతో పరిశ్రమలు ఏర్పాటు చేసుకోవచ్చని మిల్లు యజమానులు నమ్మకంగా వున్నారు. ప్రభుత్వం తీసుకున్న మిల్లులకు చెందిన మిగులు భూమిని అంతిమంగా అమ్ముకునే అవకాశం కల్పించినందుకు మిల్లు యజమానుల నుండి కాంగ్రెస్(ఐ) 50 కోట్ల రూ॥ల లంచం తీసుకొందని రాజకీయ విభాగాలలో పుకారు వుంది. మిల్లుల భూముల అమ్మకం, స్థిరాస్థి వ్యాపారపు సుందర భవిష్యత్తు కూడా సమ్మె చేస్తున్న కార్మికులతో చర్చలు జరిపి, సమ్మెను విరమింపజేసే ప్రయత్నాలను మిల్లు యజమానులు చేపట్టకుండా మొండివైఖరితో నుండటంలో ఒక ముఖ్యమైన పాత్ర పోషించింది. ఉదాహరణకు, ఇటీవల 2023 సెప్టెంబర్ 14న–బాంబే డైయింగ్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్ 5,200 కోట్ల రూపాయల మొత్తంగా పరిగణించే వర్లీకి చెందిన 22 ఎకరాలను 'గోయిసు రియాల్టి ప్రైవేట్ లిమిటెడ్'కు అమ్మేందుకు ఆమోదం తెల్పింది. కనుక, కాలం చెల్లిన యంత్రసామాగ్రితో, అత్యధిక కార్మికుల వినియోగంతో కూడిన మిల్లులను నడిపే కాలంలో, ఆ మిల్లుల భూములను స్థిరాస్థి వ్యాపారంతో, అమ్మకంతో, లభించే అసాధారణ ఆదాయం ద్వారా పొందే గొప్ప సంపదల గురించి ఇది మనకు తెలియజెప్తోంది.

సమ్మె పట్ల మిల్లు యజమానులు, ప్రభుత్వం అనుసరించే మొండివైఖరిని, సాగించే పోలీసు నిర్బంధాన్ని బలపరిచే వైపుగానే న్యాయవ్యవస్థ వ్యవహరించింది. సమ్మె చేస్తున్న కార్మికులు మిల్లుల ఎదుట పికెటింగ్ చేయటాన్ని న్యాయస్థానాలు నిషేధించాయి. సమ్మెచేస్తున్న కార్మికుల సమస్యలను పరిష్కరించాలని ప్రభుత్వాన్ని, మిల్లు యజమానులను న్యాయస్థానాలు ఆదేశించలేదు. పాలకుల, పాలకవర్గాల ప్రయోజనాలు నెరవేర్చేందుకు వారి చేతిలో సాధనాలుగా అవి రుజువుచేసుకున్నాయి.

'సమస్యాత్మక కార్మికులను', సమ్మె చేస్తున్న జౌళి మిల్లు కార్మికులను ఎంతమాత్రం సహించబోమనే ఐఎంఎఫ్ షరతులకు తలొగ్గి, ఐఎంఎఫ్ నుండి ప్రభుత్వం తీసుకున్న 5 వేల కోట్ల రూపాయల రుణం కూడా, జౌళి కార్మికులకు వ్యతిరేకంగా ప్రభుత్వం కఠినవైఖరిని తీసుకోవటంలో ఒక పాత్ర పోషించింది.

ప్రచార మాధ్యమాలు – 'ఇండియన్ ఎక్స్‌ప్రెస్' వంటి జాతీయ దినపత్రికలు, మాతృభాషలో వెలువడే దాని వార్తా దినపత్రిక 'లోక్‌సత్తా' వంటి పత్రికలు–వక్రీకరించబడిన వార్తాంశాలు, సంపాదకీయాలు, వ్యాఖ్యానాలు మొదలగువాటితో, సమ్మెకు నాయకత్వం వహిస్తున్న సామంత్‌పై ఆరోపణలు చేస్తూ, మిల్లు యజమానుల, ప్రభుత్వ అభిప్రాయాలను ప్రతిబింబించి, కార్మికులను తప్పుదోవ పట్టిస్తూ, జౌళి కార్మికులను వ్యతిరేకించటంలో తమ పాత్రను పోషించాయి. సమ్మెను వ్యతిరేకిస్తూ మిల్లు యాజమాన్యాల పూర్తి పేజీ ప్రకటనలను కూడా అవి ప్రచురించాయి.

కేంద్ర ట్రేడ్ యూనియన్ కేంద్రాలతో సహా వ్యవస్థీకృత కేంద్ర ట్రేడ్ యూనియన్లు సమ్మెకు వ్యతిరేకమైన, శత్రుపూరితమైన, పాత్రను పోషించాయి. కార్మికులను, శ్రామిక ప్రజానీకాన్ని నిర్దాక్షిణ్యమైన దోపిడీకి, అణచివేతకు గురిచేస్తున్న పెట్టుబడి దారులకు, పాలకవర్గాలకు, ఆధిపత్య పీఠాలకు వ్యతిరేకంగా కార్మిక, ప్రజాపోరాటాలు నిర్మించి, అభివృద్ధిచేస్తాయని చెప్పబడే వామపక్ష ట్రేడ్ యూనియన్లు దోపిడీదారులకు, అణచివేత దారులకు మద్దతుగా వున్న వ్యవస్థ పక్షాన నిలిచాయి. పీడకులకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం సాగించాలనే కార్మికుల సంకల్పానికి జౌళి కార్మికుల సమ్మె ఒక నిశ్చిత రూపంలోని వ్యక్తీకరణగా అర్థంచేసుకొనేందుకు వీరు నిరాకరించారు. ట్రేడ్ యూనియన్ నాయకత్వాన్ని హస్తగతం చేసుకునేందుకు దత్తాసామంత్‌ను పోటీదారుగా భావించే తమ సంకుచిత శతృత్వ యూనియన్ దృష్టితో, వ్యతిరేకతతో, వామపక్ష ట్రేడ్ యూనియన్లు, సమ్మె చేస్తున్న కార్మికుల నడుమ ఉన్నతస్థాయి వర్గ చైతన్యాన్ని పెంపొందించ టానికి, ఈ భారీ సమ్మెను ఒక అవకాశంగా వినియోగించకో వటంలో ఉద్దేశ్యపూర్వకంగానే విఫలమయ్యాయి. సమ్మె చేస్తున్న జౌళి మిల్లు కార్మికుల నడుమ, వారి వర్గ చైతన్యాన్ని, సమరశీలతను పెంపొందించే విధంగా, సమ్మెను విస్తృతపరిచి, ఇతర విభాగాలలోని కార్మికుల మధ్యకు తీసుకెళ్ళేందుకు అనుగుణంగా కార్మికుల నడుమ పనిచేయటాన్ని వారు ఉద్దేశ్య పూర్వకంగా ఎగవేశారు. సమ్మె విజయవంతం అయ్యేందుకు కార్యాచారణ పథకాన్ని అభివృద్ధిచేయటానికి వారి చట్టబద్ధ వాదం వారిని అనుమతించలేదు. "ఆనాటి పారిశ్రామిక కాలంతో నెలకొన్న భౌతిక పరిస్థితులు మరియు జౌళి పరిశ్రమలో గత సంవత్సరాలలో సంభవించిన వరుస చారిత్రక పరిణామాల అనివార్య ప్రతిఫలనం"గా ఈ సమ్మెను చూడకుండా ఉద్దేశ్య పూర్వకంగా వారు నిర్లక్ష్యం వహించారు.

కేంద్ర ట్రేడ్ యూనియన్లు చీలికలకు గురవటం, అవి విడివిడిగా రూపొందటమనేది కూడా కార్మికులపైనా, పోరాటాల పైనా ఒక దుష్ప్రభావాన్ని చూపింది. స్వాతంత్ర్యం తర్వాత దాదాపు ప్రతి రాజకీయపార్టీ తమ స్వీయ ట్రేడ్ యూనియన్ విభాగాన్ని నెలకొల్పాయి. కాంగ్రెస్ ఐఎన్‌టియుసిని ఏర్పరచింది. సోషలిస్టులు హెచ్‌హెచ్‌ఎమ్‌పిని ఏర్పరచగా అది హెచ్‌ఎమ్‌ఎస్‌లో విలీనమైంది. అసంతృప్తి చెందిన సోషలిస్టులు యుటియుసిని ఏర్పరచి, దానిని ఆర్ఎస్‌పికి అనుబంధం చేశారు. సిపిఐలో చీలికతో, ఏఐటియుసి విడివడి సిఐటియు ఏర్పడింది. బిజెపి బిఎంఎస్‌ను స్థాపించింది. ప్రాంతీయ పార్టీలైన శివసేన, డిఎంకె,

ఏఐడిఎంకె, టిడిపి వంటివి తమస్వీయ జేబుసంస్థలైన ట్రేడ్ యూనియన్లను ఏర్పరచుకున్నాయి. ఈ రకంగా విడివిడి వుండటం వలన ఏ యూనియన్‌తోనైనా తాము కలిసివుండటాన్ని తాత్విక, సైద్ధాంతిక ప్రాతిపదికపై కంటే కూడా, ఒక ఒప్పంద ప్రాతిపదికగా కార్మికులు పరిగణిస్తూ వచ్చారు. శ్రామికోద్యమం, కార్మికుల నడుమ ఉన్నతస్థాయి చైతన్యాన్ని కల్గించటానికి కంటే కూడా, ఫక్తు ట్రేడ్ యూనియన్ లక్ష్యాలను కొనసాగించే ఒక ఉద్యమంగా మిగిలిపోయింది. కేంద్ర ట్రేడ్ యూనియన్లు, ఉన్నత వేతనాల కొరకు పోరాట ఆర్థికవాదాన్ని మించి తమ స్థానాలను నిలుపు కునేందుకు ప్రభుత్వాలు, యాజమాన్యాలతో అవకాశవాద ఒప్పందాలు చేసుకోవటం మినహా ఒక నూతన వ్యూహాన్ని అభివృద్ధి చేయటంలో విఫలమయ్యాయి. ట్రేడ్ యూనియన్ ప్రజాస్వామ్యాన్ని నిరాకరిస్తూ వారి నాయకత్వం నిరంకుశంగా తయారైంది.

మరోవైపున లాల్ నిశాన్ పార్టీ అనుబంధమైన 'సర్వశ్రామిక్ సంఘ్', దాని కార్యకర్తలు సమ్మెకు మద్దతు తెలిపారు. 'శ్రామిక్ విచార్' అనే వార్తా దినపత్రిక సమ్మెకు క్రియాశీలకమైన మద్దతును అందించింది. వ్యవస్థీకృతమైన యూనియన్‌లలోని కొందరు కార్యకర్తలు తమంతట తాము స్వచ్ఛందంగా సమ్మెను బలపరిచి, సమ్మెచేస్తున్న వారి నడుమ పనిచేశారు. ఇతర పరిశ్రమల్లోని యూనియన్లు, ఎల్ఐసి వంటి వైట్‌కాలర్ ఉద్యోగులతో సహా ఇతర పరిశ్రమలలోని ఉద్యోగులు జౌళి కార్మికుల సహాయార్థం నిధులు సేకరించారు. తమ గ్రామాలకు తిరిగివెళ్ళిన మిల్లు కార్మికులు, గ్రామీణ పేదల నుండి ప్రత్యేకించి పేద, మధ్యతరగతి రైతాంగం నుండి మద్దతు కూడగట్టారు. రైతుల నుండి ఆహార ధాన్యాలను సేకరించి, గ్రామీణ ప్రాంతాలలోని గ్రామీణ కార్మికుల నడుమ సంఘీభావాన్ని దృఢపరిచారు. ఎల్ఐసి కార్మికులు, వెస్ట్రన్ రైల్వే కార్మికులు, గ్లాక్సో, ఆర్‌సిఎఫ్ మొదలైన సంస్థలలోని అధిక యూనియన్లు సమ్మెకు సంఘీభావంగా నగదు, ధాన్యం రూపంలో సహకరించారు. ఇతర పరిశ్రమలలోని 85,000 మంది కార్మికులు సమ్మెకు మద్దతుగా తమ ఒకరోజు వేతనాన్ని విరాళంగా అందించారు. నవజవాన్ భారత్ సభ (ఎన్‌బిఎస్) కార్యకర్తలు, పోలీసు కేసులకు గురైన వారికి ఇతర రూపాల అణచివేతను తిప్పికొట్టేందుకు, సమ్మెచేస్తున్న కార్మికులకు చురుగ్గా తోడ్పాటునందించారు. అన్ని వామపక్ష ట్రేడ్ యూనియన్లు సమ్మెకు మద్దతు తెలిపే స్థితిని బహిరంగంగా స్వీకరించినప్పటికీ, వాస్తవంలో విజయం దిశగా సమ్మెను ముందుకు నడిపించటానికి వారు చేసిందేమీ లేదు. కేంద్ర ట్రేడ్ యూనియన్ల జాతీయ ప్రచార కమిటి సమ్మెకు మద్దతుగా చేపట్టిన ఏకైక ప్రజల కార్యాచరణ ఏమంటే-దేశవ్యాపితంగా వున్న అన్ని జౌళి మిల్లులలో ఒకరోజు సాధారణ సమ్మె జరపటం! ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ప్రజాతంత్ర కార్మికులు ఒక సంఘీభావ కమిటీగా ఏర్పడి కరపత్రాలు, గేట్ మీటింగులు, విజయవాడలో సెమినార్ నిర్వహించటం ద్వారా సమ్మె చేస్తున్న కార్మికులకు సంఘీభావంగా విస్తృత ప్రచారం చేశారు. సమ్మెను పూర్తిగా సమర్థిస్తూ సమ్మె చేస్తున్న కార్మికుల సమస్యలను పరిష్కరించటంలో ప్రభుత్వ మిల్లు యజమానుల నిరంకుశ, మొండివైఖరిని ఖండిస్తూ ఈ ప్రచారం సాగించారు. దేశవ్యాపిత కార్మికుల నడుమ ఐక్యతను దృఢపరచటంతోపాటు సమ్మెచేస్తున్న కార్మికులతో మమేకతను చాటవలసిందిగా దేశవ్యాపితంగా కార్మికులను కోరారు. కార్మికోద్యమంలో బొంబాయి జౌళి మిల్లు కార్మికుల సమ్మె ప్రాధాన్యతను, గుర్తింపును గురించి, ఐక్యత ప్రాధాన్యతను గురించి రాష్ట్ర వ్యాపితంగా అన్ని పరిశ్రమల, విభాగాలలోని కార్మికుల నడుమ వివరించారు.

దత్తాసామంత్ నాయకత్వంలో ఉత్పాదన్ రోకో, బంద్, జైల్‌భరో, లాంగ్‌మార్చ్, మోర్చా మొదలైన అనేక ఆందోళనలను సమ్మెను నిలబెట్టటానికి, సమ్మెచేస్తున్న కార్మిక నైతిక ధృతిని పెంచేందుకు భారీ స్థాయిలో చేపట్టాడు. 'కామ్‌గార్ అవధి' ద్వారా అతను ఎన్నికలను కూడా ఉపయోగించే ప్రయత్నంలో భాగంగా జనవరి 18న సమ్మె వార్షిక ప్రదర్శన సందర్భంగా నిరుత్సాహానికి గురైన కార్మికులకు పునరుత్తేజం కల్గించే క్రమాన్ని ప్రారంభిస్తున్నట్లు ప్రకటించాడు.

ఏమైనప్పటికీ, ఈ సంఘీభావ ప్రయత్నాలు, సమ్మెను కొనసాగించటానికి చేసిన ప్రయత్నాలు, మిల్లు యజమానుల, ప్రభుత్వ క్రూరమైన మొండివైఖరులతో సరితూగలేక పోయాయి. దత్తా సామంత్‌యొక్క అధిక మోతాదు వ్యక్తిగత పనివిధానము, రాజ్యంతో వీరోచితంగా తలపడటాన్ని ఎగవేసే ఆతని 'శాంతియుతంగా కార్మికులను ఇంటివద్ద వుండమనే' సమ్మె విధానం-రాజ్యం, పాలకవర్గాలు, మిల్లు యజమానుల కూటమి సాగించే అణచివేత ముందు నిలువజాలలేక పోయింది. 1983 జూన్ నాటికి, ఒక స్వతంత్ర 'బూర్జువా సంస్కరణవాద' యూనియన్ నాయకుడైన దత్తాసామంత్ నాయకత్వంలో ప్రభుత్వం, మిల్లు యజమానుల కూటమి నడుమ సాగిన మహత్తర పోరాటం, భంగపాటుకు గురైంది.

ఈ ఓటమి యొక్క విధ్వంసక ప్రభావం, సమ్మెలో పాల్గొన్న కార్మికులపై పడింది. 2.3 లక్షలమంది కార్మికులేగాక, ఆ సంఖ్యకు నాలుగురెట్ల ప్రజానీకంపై ఈ సమ్మె ప్రత్యక్షంగా ప్రభావం చూపింది. సమ్మె కాలంలో అనేకమంది కార్మికులను పనుల నుండి తొలగించారు. మిల్లు యాజమాన్యాలు కార్మికులతో వాగ్దానాలు, కట్టుబాటులతో కూడిన ఒప్పందాలపై సంతకాలు తీసుకున్నాయి. యాజమాన్యాల పట్ల నిరపేక్షమైన విశ్వాసం కలిగివుంటూ తిరిగి మరోమారు సమ్మెలోకి వెళ్ళబోమనే హామీలతో కార్మికులను తిరిగి పనులలోకి తీసుకున్నారు. సూపర్‌వైజర్లు వారిపట్ల చాలా అవమానపరిచే రీతిలో వ్యవహరించారు. అనేకమంది పర్మినెంటు కార్మికులు 'బదిలీ' కార్మికులుగా తీసుకోబడగా, మరికొంతమందికి మునుపటి వేతనాలలో సగం

మాత్రమే చెల్లించారు. ఉద్యోగ విరమణ లేదా రాజీనామా చేసిన వేలాదిమంది కార్మికులకు గ్రాట్యుటీ, ఇతర ప్రయోజనాలను నిరాకరించారు. తొలగించబడిన కార్మికులు రోజువారీ కూలీలు గానో, రోడ్ల ప్రక్కన కూరగాయాలు అమ్ముకునే వారిగానో మారిపోయారు. సమ్మె ఓటమి తర్వాత మిల్లు కార్మికుల విషాదకర జీవన దుస్థితి ఇలా తయారైంది.

ఈ సమ్మె ఓటమికి గురైనప్పటికీ, బొంబాయి జౌళి కార్మికుల సమ్మె అనుభవాల నుండి గ్రహించే విలువైన పాఠాలు, మెరుగైన కార్మికోద్యమాన్ని నిర్మించటంలో మరింత ఉపకరిస్తాయి. తద్వారా యాజమాన్యాల, ప్రభుత్వ ద్వయం యొక్క అణచివేత నుండి కనీసం కార్మికుల మౌలిక ప్రయోజనాలను ప్రభావశీలంగా పరిరక్షించేందుకు, అలాగే మరింత సమరశీల కార్మికుల పోరాటాలకు నాయకత్వం వహించే సామర్థ్యాన్ని అందించేందుకు అవి మరింత ప్రయోజనకరంగా వుంటాయి. ఆ గుణపాఠాలు ఇలా వున్నాయి.

1. భారతదేశంలో పార్లమెంటరీ వామపక్ష వాదం స్తబ్దతలో వుందని ఈ సమ్మె స్పష్టంగా విపులీకరించింది. వామపక్షాలు ముడివేసుకున్న పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం, అన్ని విప్లవకర శక్తులను ధ్వంసం చేసింది. వామపక్ష ట్రేడ్ యూనియన్లు మరింకే మాత్రమూ సమరశీల కార్మికుల, శ్రామిక ప్రజాఉద్యమాలను నడపగలిగే స్థితిలో లేవు.

2. కార్మికులు కేవలం పారిశ్రామిక యాజమాన్యాలకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేయటమేగాక, పరోక్షంగా కార్మికోద్యమాన్ని తన ఆర్థికసంస్థలైన ఐఎంఎఫ్, ప్రపంచబ్యాంకు ద్వారా అసంఖ్యాక పద్ధతుల్లో, షరతులతో అదుపుచేస్తున్న సామ్రాజ్యవాదానికి వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేయాలి. కార్మికుల పోరాట మొన సామ్రాజ్యవాదానికి వ్యతిరేకంగా ఎక్కుపెట్టాలి.

3. గ్రామీణ భారతదేశంలో రాజ్యం యొక్క అధికారం ఫ్యూడల్‌శక్తులు, భూస్వాముల చేతుల్లో వుంది. పాలనా వ్యవస్థ నుండి ఈ అధికారాన్ని సంపూర్ణంగా తొలగించనంతవరకు, కార్మికుల పోరాటాలు విజయం సాధించలేవు. 1982 నాటి ఇపిడబ్ల్యు నివేదిక ఇలా పేర్కొంది.: "గ్రామీణ ప్రభుత్వ నిర్మాణం కూడా వినియోగించబడింది. గ్రామ పంచాయితీల అధ్యక్షులను, సమ్మెలో పాల్గొంటున్న కార్మికుల పేర్లను అందజేయమని మాత్రమేగాక, సమ్మెచేస్తున్న కార్మికుల వద్దకు వెళ్ళి తిరిగి విధులకు వెళ్ళమని వారిని ఒప్పించవలసినదిగా కోరటం జరిగింది" మన పాలనావ్యవస్థ భూస్వామ్య ఆధారితంగా ఎలా వుందో ఇది స్పష్టంగా చూపుతోంది. కనుక కార్మికుల పోరాటాలు ఫ్యూడల్ వ్యతిరేకంగా కూడా వుండి తీరాలని ఇది హెచ్చరిస్తోంది.

4. కార్మికుల పట్టణ-గ్రామీణ ప్రాంత సంబంధాలు, సమ్మెల సందర్భంగా మాత్రమే ఏర్పడే తాత్కాలిక ధోరణిలో వుండరాదు. ఇవి ఒక కార్మిక, రైతాంగ శాశ్వత కూటమిగా వుండి తీరాలి. రైతాంగం తమ పోరాటాలను ఉన్నత స్థితికి తీసుకువెళ్ళే పోరాటాలలో అన్ని సందర్భాల్లోనూ కార్మికులు రైతాంగ ప్రయోజనాల కొరకు పోరాడాలి.

5. కార్మికవర్గ రాజకీయాలతో కార్మికులు తమను తాము రాజకీయవంతం, చైతన్యయుతం చేసుకోవటం ద్వారా, రైతాంగ, శ్రామికులతో కలిసి సాగించే సమరశీల పోరాటాలతో కార్మికవర్గం మేధోపరంగా అభివృద్ధిచెందాలి.

6. దేశవ్యాపితంగా అన్ని విభాగాలలోని కార్మికులు తమ మధ్య బలమైన ఐక్యతను అభివృద్ధిచేసుకొని, జరుగుతున్న పోరాటాలకు క్రియాశీల సంఘీభావాన్ని అందించాలి.

7. కార్మిక వ్యతిరేక చట్టాల రద్దు కోసం మాత్రమే నిరంతరాయంగా కార్మికులు పోరాడటం గాకుండా, వివిధ సందర్భాలలో ముందుకుతెస్తున్న వ్యవసాయ వ్యతిరేక చట్టాల రద్దుకోసం కూడా పోరాడాలి.

8. బడా పెట్టుబడిదారుల, దళారీ పెట్టుబడిదారుల పూర్తిస్థాయి ప్రయోజనాల కోసం కార్మికుల చట్టబద్ధ, రాజ్యాంగ పరమైన హక్కులన్నింటినీ రద్దుచేసే కార్మిక వ్యతిరేక లేబర్‌కోడ్‌ల రద్దుకోసం కార్మికులు పోరాడాలి.

9. ప్రజాస్వామ్య హక్కుల కోసం, రాజ్య అణచివేతకు వ్యతిరేకంగా కార్మికవర్గం నిరంతరాయంగా పోరాడాలి.

10. కార్మికులు తమ వర్గ రాజకీయాల రాజకీయ సిద్ధాంతం నుండి స్వతంత్రంగా వుండరాదు; కార్మికవర్గ రాజకీయాల సిద్ధాంత, రాజకీయ, నిర్మాణకృషి సాగిస్తూ కార్మికవర్గంతో సహా ఇతర శ్రామిక ప్రజానీకాన్ని అంతటినీ విముక్తిచేసి, సోషలిజం సాధించే లక్ష్యంతో మరింత చైతన్యం పెంపొందించుకోవాలి.

– అక్టోబర్ 2023 ('క్లాస్‌స్ట్రగుల్' నుండి అనువాదం)

★★★★★